

1911 30

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE
**JURE ET ERRO-
RIBUS CIRCA
DIVORTIA** 3

P. 400

Quam,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE BRANDENBUR-
GICO, DUCAT. MAGDEB. GUBERNATORE,
RELIOVA,
AUCTORITATE atq; CONSENSU INCLYTÆ FACULT. JURIDICÆ
PRÆSIDE

DN. HENRICO BODINO, JCTO
POTENTISS. REGIS BORUSS. CONSIL. IN DUCATU
MAGDEB. GRAVISSIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. CELEB.
ET FACULT. JURID. h. t. DECANO
PATRONO SUO COLENDO

PRO LICENTIA,

Summos in JURE HONORES & Privilegia consequendi,
Ad d. Octobr. MDCCXI, horis ante & pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI
Publicæ Eruditorum disquisitioni submittet

JOHANNES GEORGIUS Brem /
Altenb. Mifn.

HALÆ MAGDEB. Typis CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

V I R O
PRÆNOBILISSIMO, AMPLISSIMO, EXCELLEN-
TISSIMO atq; CONSULTISSIMO

DN. L. AUGUSTO

HEINRICO *Forstern*

Hæreditario in *Schnitzsch*

Jcto FAMIGERATISSIMO

SERENISSIMI SAXO - GOTHANI

PRINCIPIS CONSILIARIO, AERARIQVE

ALTENBURGENSIS ASSESSORI
GRAVISSIMO

*Patrono suo summis honoribus ætatem
colendo*

Specimen hoc inaugurale

in devinctissimæ gratissimæque mentis quaecunque
testimonium

paratissima ad obsequium officiumque manu

offert AUCTOR

JOH. GEORG, *Brem.*, Altenb.

I. N. D. N. I. C.

FX matrimonio legitime contracto
ac consummato oriri individuum
vitæ consuetudinem & insepara-
bile vinculum, ex legibus huma-
nis pariter ac divinis in confesso
est. *pr. Inst. d. Nupt. Evang. Matth.*
IX. v. 16. in quo dicto Christi locutio
illa: **QVOS DEUS CONJUNXIT,**

Ingressus.

non refringenda ad illos, qui in pietate juxta voluntatem
Dei coierunt, sic enim inter impios & infideles nullum
esset conjugii vinculum, sed verbis hisce præsens natura-
lis status, quem Ethnici fato adscribebant, Deo propter
hujus ordinationem tribuitur. Quemadmodum om-
nes Magistratus, licet impii, & illo tempore plerum-
que infideles à Deo esse, ab Apostolo Paulo prædicantur.
Ep. ad Rom. C. XIII. v. 1. & omne adversum fatum Deo ad-
scribitur: *Amos. c. 3. v. 6.* Ut itaque sensus sit, quod illi, qui
Deo non expresse prohibente se invicem juxta ordinem
naturæ in Virum & uxorem tradiderunt & ita divino fa-
to in unam carnem coaluerunt, ab homine separari non
debeant.

*quosnam Deus
dicatur con-
junxisse.*

Quod in tantum verum est, ut nec illi, qui con-
tra prohibitionem juris humani quocunque naturali
modo matrimonium inierunt, & semel conjuges vel una
facti

facti sunt, separari non debeant, nec possint, quamvis civiles effectus tali naturali conjugio, contra LL. præscriptainito, denegari soleant, quo pertinet §. 10. D. Nupt. cum simili vide Dn. Præsid. *Dissert. de interdicta Libertate matrimonium incundi.*

*Divortia ta-
men concessa.*

Nihilominus tamen varias divortiorum species & antiquis & recentioribus legibus ac moribus concessas, neque in totum improbandas esse, experientia atque ratio evincit. Gravissimis autem erroribus contra antea adductam universalem erroriationem in forum irreptis, operæ pretium duxi, materiam hanc loco inauguralis dissertationis ex genuinis fontibus breviter dilucidare, measque meditationes hisce pagellis includere; illas B. L. vel ad consensum, vel ad amicam commissi erroris remonstrationem, non vero ad aculeatam Censuram, demeliori commendans,

Scopus Diss.

Thef. I.

*Quid sit di-
vortium?*

Missa autem Etymologica vocabuli Divortii enucleatione, utpote ad forum Juridicum, dummodo de re ipsa constet, parum utili, existimo. Dd. in eo convenire, quod Divortium significet, obligationis conjugalis relaxationem seu sublationem, differens a repudio ut species a suo genere, ita quidem, ut divortium tantum de illa, quæ hætenus vera Uxor fuit, repudium vero quemadmodum de uxore, ita quoque de concubina & sponsa prædicetur, vid. l. 2. & seq. ff. de Divort. junct. l. 8. pr. C. de Repud. l. 191. ff. d. Verb. S. Repudium quoque sponsæ vel concubinæ, (quæ hodie uxor secundaria seu ad Morganaticam vocatur) sine certa solennitate, quamvis absq. justa causa non impune, verum divortium autem seu repudium inter legitimas Conjuges non nisi publico ju-

*Quomodo
differat a re-
pudio.*

jure, ut omnibus constet & cum adprobatione populi, quæ septem testium præsentia indigitatur ex L. Julia & Papia fieri potest v. l. 9. cum seqq. de Divort. Cum ergo hic juxta Dissertationis hujus rubricam de Jure circa Divortia agendum sit, ex professo quidem de dissolutione conjugum agendum, ubi concubinatum, utpote naturale Conjugium involuentem, & jure non improbatum, sub matrimonii naturali vinculo & divortiorum jure includimus, incidenter tamen quædam de sponsatorum liberatione monenda erunt.

De divortii causa publice constare debet. Concubinatus licitus.

Th. II.

Licet autem tam jus Divinum quam Romanæ Leges unius tantum divortii conceptus, ad vinculi conjugalis dissolutionem tendentis, mentionem faciant, vid. *Carpz. Jurispr. Consi. Lib. 2. tit. 12. Def. 200. Sichard. ad l. 11. C. d. Nupt. Vinn. Partit. Jur. lib. 2. c. 21. Kitzel. d. Matrim. C. 10. th. 4.* Pontificio tamen jure ex præsupposito sacramentali matrimonii nexu inventa & a nostris male applicata est distinctio inter totale divortium & illud quod quoad Thorū & mensam dicitur. Quippe dum ex principiis papalibus Sacramenti Conjugii, spiritualis ex inde derivatus nexus, nullo modo, & nequidē per adulterium Uxoris solvi creditur. vid. *Sanchez de Sacram. Matrim. l. 10. Disp. 13. & 15. & Disp. 9. n. 50. Disp. 10. n. 3. & 24. Barbosa. in P. 2. rubr. ff. solut. Matrim. n. 22. & 25. Covarr. d. Matrim. P. 2. C. 7. §. 6. n. 9. & 10.* Parti innocenti quidem conceditur fœdi fragam partem, autoritate tamen Ecclesiæ, ex domo & thoro expellere, vinculo tamen sacramentali seu spirituali ad extremum vitæ durante ad hoc, ut in eandem communionem carnis, superveniente novo sacramento aliam personam in matrimonium assumere nequeat; ut sic divortium propter Adulterium à Christo concessum, Matth. XIX. v. 9. jus quidem

Divortiorum diversa species falso finguntur.

Origo divortii quoad thorum & mensam.

dem tribuat, uxorem adulteram ex thoro dimittendi, non vero aliam ducendi, unde divortium ita concessum tantum quoad thorum & mensam obtinere dicitur, vinculo sacramentali seu spirituali semper durante. Et hoc divortium Canonistæ in perpetuum & temporale distinguunt, illud ab Adulterium, infidelitatem & perfrictam hæresin, hoc ob sævitiam mariti, vel propter conatum seductionis ad grande flagitium concedentes. Sanch. *disc. Dissert. 15. n. 29. & Diss. 16. n. 4. Barb. d. l. n. 19. & seqq.* Cum vero repurgato fermento Papali inter Evangelicos hodie in confesso sit, matrimonium formale sacramentum non esse, nec exinde derivatum spirituale vinculum continere, licet forte ob magnam præfigurationem unionis Christi cum fidelibus in Apologia Confessionis Augustinæ *art. 7. d. num. sacram.* adhuc nomen sacramenti obtineat, & tota essentia matrimonii in potestate marito in carnem uxoris ad unionem corporum concessa, mutuoque adjutorio consistat, quod communionem thori & mensæ innuitur; hæc prorsus sublata, nullum rationabile fundamentum, vel mente concipi potest, quid inter partes ab hac obligatione liberatas porro vinculi remaneat, nisi effectum cum causa absurdo conatu confundere quis velit. Tales vero absurdæ opiniones in jus nostrum irrepsērunt, introducto exscribendi pruritu, & DD. autoritate: plerisque sibi placentibus, si hypotheses ex aliorum scriniis hausitas, magna farragine allegatorum stabilire didicerint, genuinis fundamentis destituti: Unde cum inter antiquas non potuerunt non in scripta Jctorum Romanæ Ecclesiæ addictorum incidere, in multis partibus Jurisprudentiæ Jcti Evangelici, easdem cum veteribus opiniones secuti, nec in Prudenti Theologia satis versati, sæpius dogmata cum principiis propriæ religionis vel plane pugnantia, vel minimum non satis &

& æque ut cum papali religione convenientia foveant, quam Papistizantem Jurisprudenciam Jctorum proteffantium in singularis juris partibus demonstrare aliquando operæ pretium foret.

Th. III.

Equidem quoad præsentem materiam negari nequit, quod morosæ mulieris vel duri mariti infrœnati mores interdum ansam separationis ad aliquod tempus præbere possint, quod & inter illustres Romanos contigisse testis est *Ulpianus in l. 37. §. 13. ff. de Donat. inter vir. & ux.* attamen hoc non aliter quam ex utriusque partis Consensu iuste fieri potest, neutrâ potestate corporis alteri competente denegare valente. *juxta illud Paulinum 1. Ep. ad Cor. c. 7. v. 4. & 10.* unde maritus recte agit ad uxorem contra voluntatem suam divertentem exhibendam, *l. 2. ff. d. exhib. liber.* neque pactio, qua ex secessione Uxoris facta maritus dotem lucrari velit, admittenda. *l. 27. ff. d. Pact. Dotal.* Judicis enim autoritate interveniente, quæ ad certum tempus sit thori & mensæ separatio, Romanis ac prudentibus legislatoribus in cognita fuit, nec ejus ullum ex Jure Civili vestigium adduci poterit. *vid. BROVER. d. Jure Connub. c. 29. §. 2.* illa vero voluntaria conjugum separatio convenientiori vocabulo secessionis factæ, non divortii, indicata fuit. Cum tamen ob recentem mariti iram ejusque sævitiam, uxoribus auxilium denegari non debeat; parentes quidem illarum si ad has confugerint, illas invitas marito exhibere non tenentur, nisi causa cognita *l. 11. C. d. nupt. & sufficiente securitate uxori præstita, quod deficientibus aliis remediis duriori Carcere vel opere publico obtinendum juxta Const. Crim. Car. V. a. 176,* non tamen sub prætextu sævitiarum mariti, uxori permittendum, ut pri- ata autoritate, contra mariti voluntatem alibi diutius commo-
rari

*Separatio tam-
men ad breve
tempus inter-
dum conce-
denda.*

*Non tamen
per modum
sententia,*

*Remedia con-
tra conjugum
malos mores,*

rari & pernoctare velit, dum ita sese adulterii suspectam faciat & marito causam divortii præbere possit *l. 8. C. d. repud. & divort.* sed iis vel ex mariti consensu vel ex iudicis autoritate in locum minus suspectum secedendum, donec de autore & causa rixarum ac imputata sævitia mariti cognosci, & utraque pars officii sui admoneri & ad ejus observationem convenientibus remediis compelli possit. Ut sic nullo prorsus casu divortium quoad thorum & mensam nisi ex libero partium Consensu ad exiguum tempus locum inveniat, quod Ulpianus in *l. 32. §. 12. fribusculum* vocat, seu frigusculum, quasi exiguum amoris frigus, novo tamen & alias nusquam reperto vocabulo, juxta Alciat. *ad l. 191. de V. S. vide plura in Dissert. Petri Mulleri & beati Parentis mei de Frigusculo.* Magistratus ergo, qui ob sævitiam mariti, vel ob uxoris vitia & ad maledicta proclivitatem vel utriusque obstinatum animum, separationem quoad Thorum & mensam decernit, se ipsum denegatæ justitiæ inculpat, quod malos convenientibus remediis non coerceat, seq; peccatorum ex denegato thori usu orientium participem & causam moralem reddit; ut taceam, hæc separationes contra alterutram partem invitam difficiles ut plurimum sortiri exitus, de quo non frustraneum erit exemplum adducere; Unica senis Viduæ filia, mediocris conditionis civicæ, aliquantulum tamen dives, cum matre proprias ædes inhabitans, Doctorissæ titulo illecta, Neo-Doctori Medicinæ, opibus ac ægrotantium fiducia & sic omnibus aliis mediis vivendi destituta, nisi quod ex collaris in uxorem honoribus expectabat, matrimonio juncta, maritum inopem despicere, imo eidem prætentam lautiolem sustentationem denegare incipiens, aliquoties plagis & verberibus excepta causam iudicio ecclesiastico detulerat, ubi post interpositas diversas ad-

moni-

monitiones de benignius tractanda uxore, tandem so-
 lenni sententia separationem quoad thorum & men-
 sam, insuper ut maritus ex adibus Uxoribus migrare de-
 beat, obtinuerat, quo facto, dum Maritus omnibus vi-
 vendi mediis exutus, ex consilio amicorum, ad obtinen-
 dam reconciliationem, uxorem adierat, hæc vero taedio-
 sam mariti præsentiam admittere nolens auxilium ma-
 gistratus iterum imploraverat, - - - tale monitorium
 accipiebat: daß wet. er von seiner Frau von Tisch und
 Bette rechtskräftig geschieden wäre / er sich also bey
 Vermeidung persöhnlichen Angriffs ihrer Wohnung
 enthalten solle: unde ille maritus incitatus fuit alibi
 sustentationem suam quærere, constituto ita alio domi-
 cilio, & frustra exigens uxorem ipsum sequi debere, co-
 quinarium alit, & uxor in pristino loco alios admittere
 amplexus incipit, & tandem contra maritum desertio-
 nis processum instituit, qui citatione in notitiam dela-
 tà se declarabat ad uxorem recipiendam, contra quod
 illa rei judicatæ inhærebat donec in delirium dela-
 psa non sine divino fato occubuit. Ex quo ca-
 su separationis quoad thorum & mensam per mo-
 dum sententiæ a magistratu decretæ, ejus ambigui,
 implicati & funesti satis relucet effectus. Potius ergo
 uxores admonendæ, & quovis modo adigendæ, ut ma-
 ritos licet duriores, tanquam dominos suos & patrum
 loco æquo ferant animo, ne maritali obsequio & ho-
 nore neglecto, pax perversa inter conjuges oriatur;
 inquit Augustin. in Psalm. 141. non tamen permitten-
 dum ut sub maritali imperio, (quod magis in amore se-
 se exferere debet Epist. ad Ephes. c. 5. v. 25. & 28.) UXO-
 res servilibus plagis afficiantur, quamvis modica casti-
 gatio in plane refractariam uxorem aliquo modo inter-
 rudem

B

rudem plebem fit toleranda. *arg. l. 5. §. fin. ad L. Aquil.*
 dummodo de malitia mulieris satis constiterit, quo ali-
 quo modo excusari potest jus Verberandi uxores ma-
 ritis tribuens Carpz. *in Jurispr. Constit. def. 212.* cum aliás
 ut plurimum delicta uxorum, ex maritorum culpa o-
 riri soleant. vid. Guaz. *de Civil. Convers. Diss. 5. & ex eo.*
 Perr. Mull. & B. Par. Mei *Dissert. d. Frigusc. c. 3. tb. 1. & segg.*
 unde ordinarie severis pœnis impediendum, ne mariti u-
 xores suas, verberibus excipiant; præsertim cum ictus
 non cadant ad mensuram, & interdum funestos produ-
 xerint eventus. vid. elegantissima ad hanc rem allegata
 apud Brouer. *de J. Conn. l. 29. n. 11.*

Th. V,

*Amicabile di-
 vorcium non
 permittentem*

De cœtero notandum quod licet supra de amicabili
 separatione apud Romanos usitata, mentio facta sit, il-
 lam tamen hodie inter Christianos præsertim ad lon-
 gius tempus non facile esse admittendam, vid. *1. ad
 Cor. 7. v. 5.* ne sc. ansam peccandi præbeat. Potius cum
 matrimonii essentia naturaliter requirere videatur, ut
 femina constituatur quasi sub oculis & custodia maris.
 H. Grot. *c. 1. B. & P. ib. 2. c. 5. §. 8. & conjugum confociatio,*
indissolubilem vitæ consuetudinem contineat, pr. inst. d.
nupt. Ideo tales voluntarios Spadones, ordinarius Ma-
 giftratus ad cohabitationem cogere debet, ne aliis scan-
 dalo sint. vid. Brouer *d. Jurec. 29. n. 5. & 7. cum allegat.*
 Ubi adducit Statutum Amstelodam. quo huic flagitio
 centum florenorum multa in singulos menses quibus
 separatio durat, indicata est; qui autem tantundem non
 habet in ære, luat in corpore. Sic Ebrei interdixerunt
 maritis, sine uxoribus domicilium habere, & vicissim u-
 xoribus sine maritis habitare. Selden. *de J. Nat. & Gent.*
lib. 5. c. 2.

Th. VI.

Notanter tamen supra diximus *non facile* talem separationem admittendam, cum & hæc decisio quemadmodum omnis regula juris *l. 202. ff. de Reg. I.* suas patiatur limitationes. Sic si infimulatum uxori adulteriam fati probari nequeat, violenta tamen ejusdem adfit fuscipio, non statim marito secundæ nuptiæ sunt concedendæ, quamdiu uxor externos limites officii sui non excessit, sed loco ejus partes ad thori & mensæ separationem admonendæ sunt. vid. Menoch. *lib. 5. præf. 41.* Sanch. *d. matrim. lib. 10. disp. 12. n. 40. & seqq. & Disp. 13. n. 4.* Kitzel. *d. matrim. c. 10. theor. 19. tit. H. I.* scil. ut inculpata conjux continentia & intemeratæ vitæ testimonio pristina indicia purgare vel etiam pravorum morum emendationem probare ac conjugii aliquando reconciliari possit; interim in favorem liberorum, durante qualicunque honore matrimonii, ne pars prætense læsa, velle videatur divortium, ut eo liberius in alios quoque rueret amplexus: Eodem modo separatio thori & mensæ admittenda, si pars una fontico ac contagioso morbo, e. gr. lue venerea laboret, Kitzel *d. tr. b. 7. Zachias, quest. Med. leg. lib. 3. qu. 6. n. 4.* Arnif. *d. Connub. c. 6. Sect. 9. n. 7.* vel atrocioris Criminis suspecta sit, quamdiu sc. periculum contagii vel hoc ultimo casu processus durat, hoc enim finito, pœna capitali interveniente superstitem partem a conjugii nexu liberatam esse nemo ambigit; Si vero absolutione ab instantia quidem interveniente, de plenaria tamen innocentia non constet, sed innocentis conjugii imputati alteri gravioris criminis dubia inhæreant veluti Veneficii, ignoscendum eidem erit, si iu spontaneo cœlibatu thori & mensæ separatione sibi consulat, ne majori periculo vel infamiae exponatur. Ita ut ad cohabitationem

tationem cogi non possit; non autem ut separatio officio iudicis fiat. Reliqua disputatio, de admittenda separatione a criminoso conjugē, capitis non damnato & præsente, vel otiosa est, vel casum non dabilem respicit, cum separationem altera parte invita, non agnoscamus quomodo vero in casu fugæ vel relegationis verum divortium locum inveniat, suo loco videbimus. De cætero non concedendum ut sub prætextu pietatis, vel allegati metus seductionis, juxta Canonistarum principia, separatio thori, ultra quam dispositio ad preces exigat, consensu licet partium instituat; de quo serio dehortatur Apostolus. 1. ad Cor. c. 7. v. 5. quod & inter infideles matrimonio junctos, postquam alteruter Christianam fidem amplexus est locum habere non dubito, ex eodem loco Pauli v. 12. nisi alterius malitiosa desertione vel coactione ad impia accedente, tunc enim non temperariam separationem tantum, uti existimare videtur Brover. d. l. n. 10. sed totale divortium concedendum infra demonstrandum, in aliis autem conjugum transgressionibus, thori nexum non violantibus, marito penitentia, & uxori venia debet esse locus; nec morosa secessioni indulgendum. Potius conjugis defectus tanquam propria carnis labes & inevitabile infortunium patientia superandum ac Divini juris regulæ strictè insistentum; ne humana autoritate separentur illi, quos Deus conjunxit.

*Sub prætextu
heresis vel infidelitatis, separatio non habet locum.*

Th. VII.

Divortii jus in casu permissio ipso jure, competit, non acquiritur demum officio iudicis.

Cum itaq; nefas sit, Vinculum ex Divina voluntate indissolubile dissolvere velle; sane sub prætextu Ecclesiasticæ jurisdictionis, ex Papali jure orientis, eo minus excusari potest, quod vulgo statuum, vinculum conjugale ex certa a Deo concessa causa e. gr. Adulterii, iudicis Ecclesiasti-

fiastici autoritate dissolvi posse; ita quidem, ut quamdiu hæc humana autoritas non intervenerit, dictum vinculum cum omni suo effectu duret. Et sic ab humano ecclesiastici iudicii arbitrio demum dependeat, divortium decernere, contra expressam sanctionem, **HOMO NON SEPARET**. Quæ tamen opinio ita communi errore invaluit, ut vix dissentientem aut contradictorem inveniat, vid. Carpz. *d. l. def. 21*. Unde communis formula sententiæ, daß Klgr. von seinem Weibe zu scheiden sey/ wie er dann hiemte geschieden wird &c. Rem ipsam tamē sine præconceptæ opinionis præiudicio penitius consideranti apparebit, quod licet merito cujusvis privato arbitrio concedendum non sit, conjugem criminis non convictam repudiare & ex conjugio eicere, potius suspicacium maritorum & facile decernentium calor & impetus refrenandus sit. *l. 22. §. f. ff. ad L. jul. d. Adult.* insuper cum legitima matrimonia, omnium fere gentium, jure non aliter quam publice contrahantur, ut omnibus innotescat hanc esse hujus viri uxorem, & nihil magis naturale sit, quam unumquodque negotium modo dissolvi quo colligatum est. *l. 58. ff. d. pact.* ac inde facile concludendum sit, non nisi publica autoritate matrimonia recte dissolvi posse, omnia tamen hæc tantum ad publicam declarationem, non ad ipsius vinculi resolutionem (utpote quæ ex Christi effato non dependet ab hominis voluntate) pertinent, ut ita conjux expelli & repudiari non debeat, nisi probetur illam vinculi conjugii sese indignam reddidisse, & alteram partem ex divina lege liberatam esse. Hoc autem satis probato ab eo tempore quo divinam concessionem obtinuit prorpius liberata censendam esse. Unde casu contingente quo Dux militum contra Uxorem in Aduiterio

deprehensam processum divortii instituerat, ut scil. liberatus ab illa declaratur, ante plane finiam causam & sententiam super divortio latam, in expeditione militari aliam sibi associaverat conjugem, quâ imprægnata, brevi postea occubuit; interim per Mandatarium causa contra pristinam uxorem continuata, ante obitum quidem sed post imprægnationem super inductæ factam, absolutionem ab illa obtinuit. Partui vero ex præterita Vidua edito, status controversia movebatur, Agnatis prætendentibus illum in bigamia seu adulterio conceptum & sic illegitimum esse, eo quod tempore contracti secundi matrimonii & factæ imprægnationis, maritus per sententiam judicis a prima uxore nondum liberatus fuerit; quam licet communiori Dd. calculo nixam opinionem ex adducta ratione, factum judicis, divortium non operari, merito refellendam existimamus; cui accedit, quod. Christus disertis verbis Adulteræ Marito concedat propria autoritate aliam ducere. *Matth. 5. v. 32. & c. 19. v. 9.* Unde in casu divortii, clarius ita esset concipienda sententia. **Daß klagender Ehemann wegen erwiesenen Ehebruchs zc. seines gewesenen Weibes ein Recht erlanget habe dieselbe zu verlossen und etne andre zu heyrathen zc.** eodem modo ubi femina causa super impotentia viri ad iudicium deducta interim durante processu & frustra expectata Medicorum curatione admiserat alium cui nubere intendebat, hæc pro adultera ad impediendum illud matrimonium non declaranda, nec officio judicis ab imaginato marito separanda, sed sententia ita concipienda est, **daß wegen des Mannes genugsam erwiesener Untüchtigkeit zur Ehe/ die zwischen demselben und der Klägerin vorgegangene Trauung für Null und Nichtig zu achten/ und**

und ihr/dero anderwärts gethanes eheliches Verspre-
chen durch Christliche Copulation zu vollenziehen zu
zulassen sey. Et tali modo severa Prohibitio Christi,
de non per homines separando conjugio. *Matth. 19. v. 6.*
frictius observatur, cum facilius sit cœlum & terram
perire, quam legis unum apicem intercideri. *Luc. 16.*
vers. 17.

Th. VIII.

Cum ergo divinum Matrimonii Vinculum sine *Divortii san-*
legislatoris Dei expressa permissione tollendum non sit, *sa.*
aliam causam divortii quam illam quæ *Matth. 19. v. 9.*
concessa est, salva pietate agnoscere non possumus; To-
tus autem illius loci contextus ostendit, ibidem; tantum *Nulla uxori*
de dimittenda uxore, non quoque de repudiando viro a- *compeit ad*
gi; insuper matrimonii essentia in eo consistit, quo caro *repudiandum*
seu corpus fœminæ, viro in proprietatem data & hic do- *maritum.*
minus uxoris factus fit, ex quo absurdum foret, dominum
a subjecta ipsi persona repudiari, quare etiam sine omni
exceptione uxoribus interdictum est a viro divertere,
Marc. 10. v. 11. & Luc. 16. v. 18. 1. ad Cor. 7. v. 10. 11. ex
quo apparet, sine violentia ipsi textui adhibenda, concessi-
onem Salvatoris de uxoribus dimittendis viris factam,
ad uxores ut viros dimittere possint, non pertinere. Ne-
que in contrarium movere poterit quod *1. ad Cor. 7. v. 4.*
æquale jus uxoribus in corpus viri comptere dicatur,
quod viro in corpus uxoris, hoc enim juxta contextum
eo tantum pertinet, quod vir uxori suæ non possit dene-
gare potestatem corporis ad illam fœcundandam, sicuti
nec uxor ad concubitum mariti; quo jure Raheli non
inputabatur a Jacobo suo procreationem liberorum exi-
gere, sed de eo increpabatur a pio marito, quod fructum
ventris sui potius a Deo exorare deberet: *Gen. c. 30. v. 1.*
&

Mariti fornicatio non est adulterium.

& 2. ex eo autem conjugali debito, concludere ad dimissionem mariti, nimis contortum est; de cætero, cum in dicto textu non alia divortii causa quam vinculum thori evertens Adulterium admittatur, hoc vero proprie non committatur nisi cum nupta a terius, vid. B. Dn. Brunnem. *ad l. 1. ff. d. Adulteri n. 1.* quæ tali actu omnem finem conjugii evertit, & carnem ad prolificandum mariti propriam, alii concedit, quod secus est si forte maritus cum alia fœmina concumbit, utpote quo finis conjugii cum uxore non impeditur, ita ut etiam plures uxores unius mariti, salva essentia matrimonii olim existere potuerint; unam vero fœminam plurium matitorum simul uxorem esse, ipsi naturæ repugnet; fornicatio mariti, uxori simile jus, quod marito contra fornicantem uxorem competit, tribuere non potest; Et licet forte iudicio criminali in luxuriosos & prohibitos amplexus quærentes maritos, æque ac in mulieres adulteras, ad Sacra conjugii custodienda, publicis quorundam locorum legibus animadvertendum sit, ex eo tamen, ad æquale jus pro matrimonii vinculo dissolvendo minus recte concluditur; luant potius qui libidini indulgent utriusque sexus, commeritas pœnas, simul tamen naturalia & Divina jura custodiantur. De cætero hanc opinionem adhuc magis confirmat, quod licet Christus in d. l. talem maritum qui dimissa uxore aliam ducit, pro Adultero declaret, eo quod dimittendo pristinam uxorem & in hujus locum ducendo aliam, omnem fidem conjugalem cum illa frangat, tamen in eodem textu uxori ab Adultero marito ita dimissæ, jus alii nubendi denegetur, dum expresse additur quod si quis ita dimissam duxerit Adulterium committat. Quamdiu ergo maritus vivit uxor etiam derelicta alligata manet ad vin-

vinculum mariti 1. Cor. 7. 39. junct. v. 10. & 11. ibid. Romani quoque Legislatores sanciverunt, ut quamdiu certum est maritum vivere, uxoribus non liceat ad alia vota migrare per verba in *Auth. Hodie C. d. divor. l. 6. ff. eod.* poterit tamē talis derelicta judicio criminali desertorem accusare, ut capitali pœna ab eo liberetur juxta *Const. Crimin. art. 121.* Quando vero de vita desertoris plane non constat, non aliter quā expectato prius quinquennio, & inde præsumpta morte mariti, uxori ad alia vota migrare licet. *d. l. 6.* imo etiam si uxor effluxo quadriennio, de morte mariti certior facta sit, adhuc per annum expectare, & maritum lugere debet, vid. *l. 7. cum Auth. sequenti C. d. repud. it. Nov. 117. c. 11.* quæ omnia cum juri Divino conveniant, apprimè in judicii observanda, nec uxoribus tam facile processus divortii concedendi sunt, si tamen legitimo modo tandem a primo marito propter hujus malitiosam absentiam liberata sit, non cogenda est ut ad illum qui publica autoritate quasi pro mortuo habitus est, revertatur, sed recenti marito cui non furtim nupsit adherere debet: ex ratione in dict. *l. 7.* illa tamen obligatio uxoris ad maritum malitiosè latitantem ad quinquennium expectandum, & processum desertionis instituentium, ad Sponsam extendi non debet, sed si præsentem sponsum perbiennium, aut absentem pertriennium expectaverit, sponsæ alia desponsatio non deneganda vid. *l. 2. ff. d. spons. l. 2. C. d. repud. ibique Gotbofr. in not.*

Th. IX.

Dum itaque salvator de non dimittenda vel expel- de diverſente uxore.
lenda uxore viros admonuit, non simul inclusit casum
quo refractaria uxor maritum sponte deserit; hoc enim
C si con-

fi contingat, nec mulier contra prætenfos intolerabiles mores Mariti auxilium Magistratus imploraverit, qui juxta retro adducta utramque partem ad satisfaciendum officio suo adiget; pro cujus evitacione uxor aufugit, illa quidem tanquam adultera ab alio conjugio arceri debet, maritus vero cogi non potest ad fugitivam uxorem recipiendam, nisi illa, intemeratæ pudicitia interim servatæ, testimonia producere possit; Hoc enim casu maritus, probatione Adulterii ab uxore commissi, non est gravandus, potius hæc, ex deserta sua statione & suspecta secessione, pristini viri thoro sese indignam reddidit, nisi probabilem secessionis causam allegare & honestum consortium probare possit. vid. l. 8. §. 4. C. de repud. ibique *Id.* tunc enim vir ad illam recipiendam & ad veniam de furto sui ipsius commisso concedendam, enixe admonendus & ecclesiastica censura cogendus est; Si vero uxor alicujus, propter furtum aliudve crimen, fustigationem & relegationem meruerit, & sic in servilem statum redacta ex provincia ejecta sit, vid. *Disp. Præf. de Abusu Fustigat. tb. 4. & seqq.* Maritum ad aliud matrimonium aspirare posse existimamus, cum non teneatur carni infamata iterum adhærere eamque sequi, sed potius illam tanquam putridum membrum abjicere convenientius videatur; neque etiam, extra provinciam & inter ignotos circumvaganti, maritus thori fidem habere poterit; sed in uno malam & ab honesto consortio remotam, carnis incitamenta facile amplexam esse, præsumitur, & ex violenta fornicationis suspicione, divortii sententia recte decernitur. c. 12. X. de præsumt. ut ita processus desertionis, quo trina vice citetur ad revertendum & conjugii cohabitandum, contra uxorem, vel sponte, vel necessario exul-

xulantem, marito non fit obrudendus, sed posteriori casu, ad nova nuptialia vota an hælanti, matrimonium cum alia magis pia conjuge non denegandum, priori vero casu, fugitiva uxor citari debet ad causam sui discessus & conservatam pudicitiam probandam : ubi potissimum causis de jure Romano fœminis ad divertendum concessis uti poterit. *ex l. 8. §. 2. C. de repud.*

Th. XI.

Si vero in casu inverso contigerit, maritum fustigatum & relegatum esse, innocens quidem uxor non liberatur ab ejus conjugii vinculo, sed ex regulis matrimonii naturaliter obligata est, virum tanquam dominum suum sequi, *l. 1. C. de repud. vid. Seld. d. ux. Ebr. lib. 3. c. 22. § 26. & de 7 N. & G. lib. 5. c. 7.* quia tamen hic mortem civilem passus jus standi in judicio non habet, nec magistratus uxoris, illam ad actus conjugales extra provinciam expediendos cogere, neque etiam immeritam ex provincia expellere potest ; Ideo sine assistentia juris externi, illa obligatio uxoris, in meris terminis naturalibus, quoad officia marito præstanda, relinquenda, nec hæc ullo modo cogenda, sed in eo propriæ conscientiæ committenda, ex pontificis tamen decreto, nisi fidei suæ religionem contemnere velit, separatio eidem non permittitur, *C. 2. de Divort.* ; quod eo usque admittendum, quatenus constat maritum ad meliores mores rediisse, & fixum domicilium quo uxori honeste prospicere possit constituisse, interim tamen ab alio matrimonio æque ac quocunque alio concubitu sub pœna Adulterii abstinere debet ; quicquid in simili casu illustri alicui collegio juridico in contrarium placuerit. Ubi tamen ex retro di-

ctis limitatio addenda, quod si post quinque annorum relegati mariti absentiam de ejus vita non constet quod juramento uxoris committendum, publica autoritate, hæc ad alia migrare possit vota.

Th. XII.

Restat ergo ut de sponte a Viro dimittenda uxore juxta concessionem Christi agamus, quam commisso ab uxore Adulterio recte fieri, in confessio est, cui Canonistæ exceptionem addunt, nisi maritus quoque adulterii reus sit. *c. 6. X. d. ad ult. Et c. 4. d. divor.* quam tamen exceptionem eo minus fundatam esse, quo supra demonstratum, fornicationem mariti, uxori nullum jus tribuere, certum est. licet de stupro, Maritum accusare eisdem permissum sit. *Const. crimin. art. 120.* Illud porro non æque manifestum est, an & propter alia crimina, divorcium locum inveniat. ubi nonnulli in Etymologica evolutione *παρρησις* magnum præsidium quærunt; quod tamen argumentum sæpius obscurum, dubium imo fallax esse, alibi demonstrandum. Alii admittunt quidem præter causam stupri, etiam causam sodomie alteriusve delicti carnis vid. Kitzel, *dict. tract. theor. n. 1. cum alleg.* verum, cum leges scire non sit verba tenere, sed illorum vim ac potestatem *l. 17. ff. d. leg.* formalis ratio autem dimittendæ uxoris propter adulterium in eo consistat, quod illa quæ contra officii limites conjugale fœdus ipsa fregit, matrimonii honore privari, & a viro expelli possit, facile apparebit, quod non tantum per adulterium, vel probatum, vel ex malitiosa desertione legitime præsumtum, sed etiam per insidias vitæ mariti structas, quatenus in actum deductæ probari possint, item

tem, si uxor papalem religionem amplexa monasterium intraverit ac ita omnem carnalem copulam jramento abdicaverit, simileve delictum quod ipsum vinculum conjugale evertit, marito jus divortii seu dimittendi Uxorem competat; Et dum de aliis gravioribus criminibus casus vix aut tantum rarissime dabilis de quo leges non scribuntur occurrat, quo non talis criminis convicta mulier vel capite puniatur, vel ex provincia ejiciatur, de quo supra egimus, operæ pretium non erit huic quæstioni prolixè in hæere, si vero ex alio leviori, licet etiam infami crimine, alicujus honesti viri Uxor, ad carceris aliamve pœnam condemnata sit, ita ut exulare non cogatur, marito indulgendum, ut juxta leges Romanas, retenta dote & propter nuptias donatione, a consortio talis uxoris tamdiu abstineat, donec emendatis ejus moribus, abolitionem illius criminis obtinere possit. vid. Brouer. *d. Jur. Connub. cap. 20. num. 20. cum alleg.*

Thef. XIII.

Si vero alicujus uxor in captivitate bellica detineatur, per illam naturale conjugii vinculum non tollitur, nec hæc calamitas uxori innocenti imputanda, sed brevi reversa etiam quoad thorum jure postliminii gaudeat, tamen quoad civiles effectus in tantum matrimonium pro dissoluto habetur, ut in illam interim adulterium committi negetur, nec ipsa ex eo adulterii accusari possit, *juxta l. 23. § l. 29. C. ad L. jul. de Adult. junct. l. 1. ff. de div. & hanc constitutionem ex d. l. 29. C. d. Adult. omni iniquitate carere, multo magis justitiæ & æquitati convenire defendemus; si vero diu in captivitate perseveraverit;*

rit; ob magnam præsumtionem non conservatæ corporis puritate, marito potestas divortii concedenda. vid. *Br. d. Jur. Conn. c. 30.*

Th. XIV.

Quod si vero contigerit Uxorem ad congressus conjugales casu quodam inhabilem redditam esse, aut viro exinde periculum imminere, mariti vero & aliorum interfit propagationem familiæ obtinere, licet & tali casu finis conjugii impediri videatur, tamen quia hæc afflictio mulieris magis commiseratione quam privatione honoris conjugii digna est, & calamitas hæc uxori imputari aut causæ fornicationis pro dimittenda uxore comparari non possit, merito Alexander III. iniquum & sub ex communicatione prohibendum duxit ita afflictam repudiare. *C. 1. & 2. X. de Conjug. Lepros.* attamen cum omnis polygamia, in se essentia conjugii non sit contraria, & ad conservandum amorem Christianum temperata, certis conditionibus admitti possit, non dubitavit illustre aliquod Collegium Jctorum olim in prædictis duobus casibus respondere, ut relicto priori uxori matrimonii honore, cum consensu ejus ab illa constanter abstineat, & ex impetranda a Principe permissione aliam simul uxorem ducat, & huic se carnaliter jungat, primæ vero conjugali adfectione ministret; illamque ut uxorem honoret & protegat vid. *l. 32. § 13. ff. d. donat. int. vir. & uxor.* Si vero ante consumationem matrimonii aliquid inter desponsatos innotescat quod cohabitationem tædiosam reddere possit, veluti si sponsa urinam continere & siccum lectum relinquere nequeat; ad accipiendam talem personam alter cogi non debet. *c. 3. d. Conj. Lepr.*

Th.

Utrum vero legitime facto divortio dimiffæ ita uxoriale nuptiæ permittendæ sint, controversia non carer, vinculo enim Matrimonii soluto exultans mulier, a remedio contra uestiones concesso. 1. *1. Cor. 7. v. 9.* non repellenda videtur, cum melius sit, libidinoso suo temperamento in conjugio obvenire, quam sine eo carnis in citamentis indulgere, quam opinionem quoque defendit BLutserus in *lib. d. vit. conjug. tom. 3. Jen. Germ. fol. 166. allegatus a Carpz. jurispr. Consi. lib. 2. Def. 191. n. 4.* contra Canonistæ nec mortuo marito, adulteræ aliud matrimonium concedunt, *vid. C. 12. X. d. presunt. & alleg. a Carpz. d. l.* non tantum, ne malitia ejus, præmium exoptatum alterius conjugii operetur, sed etiam ne semel fœdifraga inventa, in periculum ejusdem peccati exponatur. Quia tamen inclusio Adulteræ in Monasterium, ne ansam libidinis explendæ habeat Canonum Authoritate introducta, in terris Evangelicorum locum non invenit, magis conveniret Adulteras ergastulo includere, donec pravos affectus retrœnare didicerint, quam illas in alias provincias relegare, qua relegatione postea pro pecuniæ multa remissa, dubium hoc emergit. Et sane si cum Adultero cujus matrimonium ipsi non conceditur. *tot. tit. X. de eo quid duxit quam poll. in Adult.* in uno maneat loco, vel lascivientibus paratam fuisse constet, gravis imo violenta est præsumtio, quod idem delictum, majori tamen præcatione sit continuatura, cujus reatus ne Magistratus se participem reddat, huic Adulteræ tanquam infami & a consortio fidelium remotæ, honorem matrimonii merito

rito denegat donec resipiscentiæ ac veræ pœnitentiæ signis editis in gremiũ Ecclesiæ recepta sit Et licet Dn. Præf. in Disp. de Error. circa matrim. aliter senserit, tamen se in hanc opinionem tanquam verioremi transiisse lubens fatetur. Varia adhuc superessent, de frequentata pro dolor divortiorum materia, differenda, & nonnulli casus dubii enucleandi, nisi necessarium iter me cito revocaret, & licet hæc currenti calamo conscripta, forte non sint ad palatum delicati lectoris, ab ejus tamen æquanimitate confido, illum conatum meum veritatem investigandi, magis quam defectus commissos respecturum, dum certus esse possit, me amicam censuram facile admissurum; interim.

S. D. G.

e fi-
raf.
n fe
ens
oh
ca-
o-
on
ni-
re-
u-

Halle, Diss; 17 M A-L I

ULB Halle 3
003 770 958

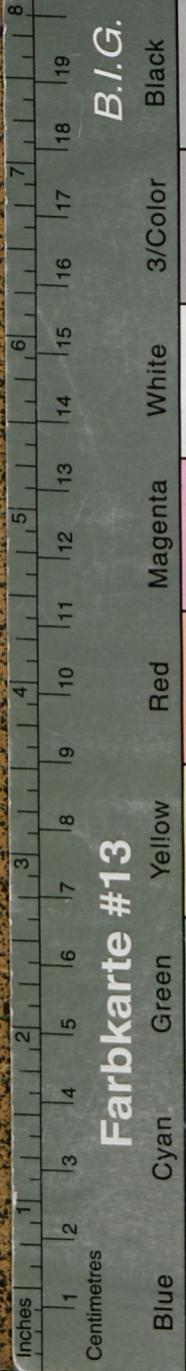
7
56.

AUGURALIS JURIDICA;
DE

TERRO.

CIRCA

ORTIA

Quam,
GNIFICENTISSIMO,
RINCIPE AC DOMINO,
O WILHELMO,
MARCHIONE BRANDENBUR-
AGDEB. GUBERNATORE,
ELIQVA,
VSU INCLYTÆ FACULT. JURIDICÆ
Æ SIDE
CO BODINO, JCTO
RUSS. CONSIL. IN DUCATU
PROFESS. JURIS ORDIN. CELEB.
JURID. h. t. DECANO
O SUO COLENDO

LICENTIA,
NORES & Privilegia consequendi,
DCCXI, horis ante & pomeridianis
TORIO MAJORI
rum disquisitioni submitter
GEORGIUS *Brem* /
litenb. Mifn.

s CHR. HENCKELII, Acad. Typ.

